

Lucija Mulej

**Ovidie: Pornomanifest. Tržič: Učila International,
zbirka Žepna knjiga, 2004
179 strani (ISBN 961-233-724-1), 4.990 SIT**

prevod Bratko Restif, spremna beseda Max Modic

Ovidie, ki je skladno s svojo izobrazbo diplomirane filozofinje, etiketirana kot pornointelektualka, sama s tem častnim nazivom nima večjih težav. Kot trdoerotična zvezdnica, v Pornomanifestu odpira hipokrizijo družbe in njenih pripadnikov na več ravneh. Preko poudarjanja prevečkrat zanemarjenega dejstva, ki pravi, da pornografija nosi močan politični potencial in naboje, odpira tematiko metanja peska v oči, in to ne zgolj uporabnikom storitev, pač pa zlasti tistim, ki so, kar se tiče priznanih družbenih norm, vsaj v osnovi in glede na večinsko normirano mnenje, nesporni. Prav tako vzdevek *L'Intelto du Porno* razume kot suverzivno manipulacijo, ki ostale spolne delavke in njihove izkušnje postavlja v položaj nekumunikabilnosti.

Je spolna delavka, Francozinja. Ovidie je svoj poklic izbrala prostovoljno in zavrača mite o žrtvah seksistične industrije in moškega šovinizma; leta 1998, ko je postala polnoletna, je debitirala v filmu vodilnega francoskega pornoproducenta Marca Dorcela, pri katerem je posnela več trdih pornofilmov, nekaj pa jih je režirala tudi sama.

Po njenem mnenju se v medijih pre pogosto govori o njenem intelektualnem diskurzu, o njeni držji in o njenem proporno feminizmu; dejavnost v okolju pornofilma uporablja kot opazovanje z udeležbo pri pisanju doktorske disertacije.

Knjiga v revolucionarnem duhu s subtilno kritiko razbija mite na več ravneh. Kot prvega, mit o ženski kot uporabljenem kosu mesa, mit o nevarnostih AIDSa (njihova osveščenost je nadpovprečna; v vsej zgodovini porno posla skoraj ni bilo primera, da bi kdo zbolel za aidsom, problem so druge spolno prenosljive bolezni). Drugi presežek zgrešenega mita se v duhu feminističnega pristopa loteva vizualne pornografije; ne postavlja se na stran ženskih pravic v smislu enakopravnosti spolov (enaka plača za enaka dela), saj na več mestih izpostavlja vlogo moškega, ki morda ni tako svoboden, kot je videti. Nastopa za žensko seksualnost, in s tem ne pljuva po moškem »šovinizmu«. Odkrito spregovori o uporabi kontracepcije (oralna uporaba) in navaja, da je ne uporablja, ker zastruplja tako njeno telo kot psiho.

Z nasprotjem romantičnega subjekta, ki ljubi zgolj takrat, ko resnično ljubi, pornomanifest opozarja na seks industrijo malega človeka: pravica do užitka se spremeni v čisto navadno spolno potrošništvo; nič ni drugače s spolnostjo kot s z drugimi izdelki, kupljenimi v supermarketu; orgazem je norma (ne cilj), ki je na ravni kateregakoli kozmetičnega preparata.

Implicitno in eksplicitno pove marsikatero krepko na račun feminizma, zlasti v kontekstih lažnega feminizma, kot mu pravi sama. V osnovi gre za prenos vloge zatiralca, kjer se akterji, ženske in moški, zgolj zamenjajo. Ne oporeka volilni pravici in pogumnim sufražetkam; ne pljuva po historični evidenci boja izjemnih žensk – ne, opozarja na izrojenost določenih pogledov in idej, ki so, pripeljane do skrajnosti, kontraproduktivne tako za protagoniste kot antagoniste. Po njenih besedah gre zgolj za to, da je Gospodarja zamenjala ženska. Torej?

Enačenjem, ki so pogosta o temah, o katerih nimamo pojma, (ali pa smo prikriti eksperti), posveti precej pozornosti. S prvim enačenjem, pornografije-pedofilije, opozori na družbeno amnezijo; v primeru, kjer se kar naprej govori o pedofiliji, ljudje prenehajo aktivno razmišljati o resničnih in perečih družbeno političnih vprašanjih. Seveda ne zanika dejanskih odklonov in patologij, vendar je mnenja, da klasična pornografija ni odgovorna za takšna linearna sklepanja. Podobna enačenja veljajo za pornografijo in snuff filme, pornografijo in prostitucijo in nenazadnje pornografijo in

mafijo; takšna pojmovanja radikalno in z veliko mero gotovosti pretresa na številnih ravneh. Ozadje kritike je pornošik, zloraba pornografije s strani medijev, ki s »kruh« naslade hrani javnosti ob škandalih (Dutroux), ki ne pomenijo drugega kot razvedrila, ki nadomesti akcijsko dramo.

Klasična pornografija je po besedah avtorice umetnost, če ne zgolj umetnost dolgotrajne erotične akcije (snemanja so izrazito naporna, četudi gre za primer pornozvezde), pa vsaj umetnost obvladovanja telesa in moči le-tega. Kot odgovorna in korektna umetnost spoštuje pravila, kot so polnoletnost, izogibanje patološkim oblikam spolnega udejstvovanja itd. Klasična pornografija namreč črta s seznama vse, kar zadeva otroke, verska čustva ali druga »sporna« področja.

Stereotip, da ženska v tem poklicu ne more dolgo zdržati, je mit. Uporabnik ne zahteva mladih ali vedno znova drugačnih teles, nasprotno, ciljna pornofilmska publika se rada srečuje z znanimi obrazi, telesi in genitalijami. Mnoga dekleta uspešno ustvarjajo svoje kariere deset let in več in s svojimi »šokantnimi« udeležankami (Annie Sprinkle, Sharon Mitchell, Candida Royalle, Nina Hartley, Ginger Linn itd.), in ne samo da burijo duhove in skrbno prikrite frustracije popolnih parov in družin, pač pa imajo velik pomen in vpliv na puritansko moralno določenega dela javnosti. Sporna navajanja mnogih teoretičnih ekspertov o spolnosti, kot je v knjigi omenjena analitična študija Bertranda in Carvaisove – Uvod v pornografijo: kritični pregled, Ovidie z realnimi argumenti razkrinka kot študijo frustracij in zdravljena lastnega strahu pred erotiko.

Kar se tiče povezave prostitucije in pornografije, Ovidie kar se da odkrito in pošteno navede, da je prostitucija vedno tisto nekaj, kar si, v tem tistem, pripravljen zatajiti. Gre za zatajitev lastnih načel in principov, kar je po mnenju avtorice in ostalih pornozvezd sinonim prostitucije. Enačenje sovraštva in pornografije eksplicitno referira na feminizem. V tem kontekstu aktivistke feministke razume kot kuzle čuvajke, ki ne dovolijo užitka lepim in ubijalsko privlačnim ženskam (pa tudi manj lepim in privlačnim); same z zatrti ženskostjo in frustracijami zatirajo spolno svobodo. Seks je greh! Ko ugotavljajo, da užališ vse ženske, če užališ eno samo, prikažejo izid (cilj?) menjave stola Gospodarja. Ovidie se ponosno razglašča za mrho in meni, da so sklepanja v stilu enačenja nasprotnih si polov nerealna.

Osnovni mit, ki nasprotuje pornu, je ločevanje ljubezni od spolnosti, ter, po mnenju avtorice, iluzorna ideja iskanja romantične ljubezni, oz. sorodne duše. Meni, da iluzija ljubljenja z ljubljenim bitjem navdaja s krivdo in muči vse tiste, ki bi radi uživali z moškimi in z ženskami.

Če pornografija uprizarja spolni užitek, ki je ločen od ljubezni, še ni razloga za obsodbo. Seks kot čisto iskanje užitka razume kot nekaj nujno potrebnega tako za blagor posameznika, kot tudi širše družbene ureditve. Ovidie poudarja, da se spolne delavke ne počutijo ponižane, pač pa boginje. Pravi, da nima nihče namesto njih pravico soditi, ali so ponižane žrtve (s čimer navadno tolažijo svoj moralni kompas, kompleks). Annie Sprinkle npr. kot pornozvezda svojo umetniško pot nadgradi v paradni disciplini, tj. tantrinem seksu, kjer njeni učitelji spolnosti postanejo Betty Dodson, doktorica seksologije in učiteljica samozadovoljevanja, taoist Jwala, spolni guru Franck Moore in Kuttira, ki jo iniciira v oceansko tantra. Leta 1990 se razglasi za umetnico in razvije t.i. postpornoumetnost; razvije magične uprizoritve samozadovoljevanja na odru in performance. S kolegicami Candido Royalle, Veronico Vero in drugimi, podpiše Postpornomodernistični manifest, s katerim vplivajo zlasti na žensko seksualnost in erotiko, kar pa nima zanemarljivih terapevtskih in osvobajajočih učinkov (primer filma Kurbe in boginje, kjer skuša prikazati, da je ženska, ki se v svoji koži, telesu in seksualnosti počuti dobro, boginja).

Betty Dodson, kraljica samozadovoljevanja, je leta 1992 doktorirala iz seksologije, ki s svojo metodo prebujata ženske v poznavanju njihovih teles in izločkov (učenje stimulacije točke G itd). Glede na to, da v pornografiji manjka ženskega načina, le tega razvija Dorrie Lane (Univerza Vulva); je aktivistka ženske naslade; njeno delo je praktično (opazovanje z udeležbo tako tečajnikov kot nje) in teoretično poučevanje orgazma, masturbacije, točke G, erotične oblike masaž, tantra, lezbične spolnosti, alternativne spolnosti, kjer je v ozadju varen seks in ginekologija.

Sporočila te knjige, ki sem jih navajala faktografsko, se združijo v osrednji misli: obsojati

pornografijo zato, ker obstaja nekaj postranskih pogrošnih gradiv, je nezrelo. Terapevtskega učinka porno filmov, kjer je prikazovanje spolnega užitka na pozitiven in netabuiran način spremenilo spolno frustrirane in motene osebe, ne gre zamenjevati z omenjenimi enačaji. Prav tako ne gre kupiti vsake aktivistične šare; aktivisti namreč, ki si prizadevajo za človekoljubne dejavnosti, poskušajo zapolniti frustracije lastnega spodletelega samouresničenja. Prav tako je napačen odnos feministk do trženja telesa: levičarske in feministične skupine se znajdejo v zadregi, saj bi na podlagi takšnega pojmovanja težko utemeljevale svoje argumentiranje zoper poklice, povezane s spolnostjo. Delavci v spolnih panogah ne prodajajo ne duše ne telesa; prodajajo zgolj usluge kot kdor koli drug, ki za svoje delo prejema plačilo.

Opredelitev feminizma, ki je za spolnost, se avtorici zdi težka, če ne celo neizvedljiva naloga. Več o tem in onem pa si preberite sami.

Tomaz Kaštrun

**Claudio Magris: Mikrokozmosi. Ljubljana: Slovenska matica, 2003
255 strani (ISBN 961-213-100-7), 4.991 SIT**

prevod Vasja Bratina, Rada Lečič

Claudio Magris velja za kritičnega oživljevalca zgodovine, ki marginalne dogodke v večini pripenja na krožnico evropske unije in jih ne obravnava kot mimobežne pretekle dogodke, pač pa jih v kontekstu zgodovine kot tudi na poljanah lastnega poznavanja vklaplja v vsakdanje življenje. Pa naj si gre za problem slovenske manjšine, za probleme slovenske meje ali probleme Tržačanov, zgodovino Piemonte, Friulije, torej problemov, na katerih so se že nabrale skladovnice prahu, jih Magris prinaša na vsakodnevni meni.

Kot že pretekle uspešnice Trst, obmejna identiteta, O Donavi, idr avtor vedno znova streže z značilnim mediteranskim melosom svojega rodnega Trsta, hkrati pa prav prijetno prikazuje občutke iz pokrajine, občutke iz tematike, o katerih teče beseda. Čeprav je specializiran predvsem s področja germanske literature, se prav iz teh korenin povzpenja v študije (največkrat v obliki esejev) med lastno kulturo in germanskimi kulturami v geografskem, političnem ter zgodovinskem pomenu. Hkrati pa pri značilni popotovalno literaturi – kot bi lahko opisal njegov način pisanja esejev ter podobnih razmišljujočih potopisov – prehaja v ospredje predvsem tretje osebna pripoved; saj je avtor prevelikokrat zapeljan s pravih pota, prav zaradi lepih pokrajin in obrazov romanske ter germanske kulturne dediščine. In čeprav velikokrat »zamrznjen v času«, njegovo potovanje simbolično ponazarja kot pot skozi labirint zgodovine in s konfrontacijo dejstev in delčkov mozaika, ki jih počasi sestavlja. Čeprav značilna postmoderna drža, ki ne trpi velikih in globokih kontemplacij, se Magrisu vseeno uspe zlivati skozi čas, uživati v potovanju (de Botton), ter zraven premagovati bistvena vprašanja lastnega obstoja.

Sicer del spominja na intimno delo. Hkrati pa, na latentni ravni, manjšo komparativno študijo. Prvič, intimno zato, ker ga avtorjeva naracija ne vodi po velikih tirnicah zgodovine, pač pa po njegovih osebni psihološki zgodovini, na mejnike, ki se vežejo na njegovo rast. Zato Trst, zato okoliške regije, zato jadransko morje, navsezadnje tržaški zaliv in predvsem zato tudi njemu najljubše kavarne. In tudi zgodbe, ki bi spominjale na Flauberjeve intimne težave, ko je zapisoval nekakšno literarno-sociološko plat takratne družbe in zgodbe, ki bi spominjale na Heideggerja in njegovo Bitnost v času. Pa pravzaprav sploh ni »bitno«, Magrisu to bistvo predstavlja sožitje izdaje svoje lastne domovine in sprijaznitev z identito, ki ni v obliki forme, pač pa v obliki eksistence.

Knjiga Mikrokozmosi zatorej namiguje na presežek vsega, kar je v preseku mediteranskega